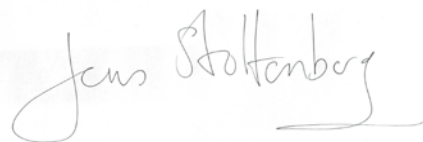

Modellen vår

Sterke fellesskap og rettferdig fordeling har gjort Norge til et godt land å bo i. Derfor er vi bedre rustet enn de fleste andre til å håndtere den internasjonale økonomiske krisen vi er inne i. Problemene har oppstått på grunn av spekulasjon og mangel på politisk styring. Men de må løses ved å satse på fellesskap og fordeling. Ikke ved privatisering, skattekutt til de som har nok fra før, ved å svekke arbeidsfolks rettigheter eller ved å sette økonomien for folk flest over styr. Vi skal ikke eksperimentere med tryggheten vår.

I fire år har vi i regjering arbeidet for å gjøre Norge bedre. Vi har satset på mer fellesskap og rettferdighet. Vi har fått til mye, men mye gjenstår før vi er fornøyde. Vi vil fornye og forbedre det norske samfunnet også framover. I dette programmet kan du lese mer om hva vi vil gjøre.

Skal vi få gjennomført alt, trenger vi mer fellesskap - ikke mindre. Da trenger vi dem som vil satse på fellesskapet med på laget for å gjøre Norge enda bedre.

Jens Stoltenberg

Dette er en kortversjon av Arbeiderpartiets program for perioden 2009-2013. Hele programmet kan du lese her: Arbeiderpartiet.no/partiprogram

Bli medlem i Arbeiderpartiet: Send NYMEDLEM til 1980

SKAPE OG DELE

Arbeiderpartiets program 2009-2013

Kortversjon

Arbeiderpartiet.no

Alle skal med

Modellen vår

Den norske samfunnsmodellen er unik. Den skiller oss fra de fleste andre land. Vi har utviklet et av verdens beste velferdssamfunn, samtidig som vi er av de mest innovative og skapende land i verden. Vi er med i et spleiselag som sikrer alle velferd, omsorg, helse og utdanning. Folketrygden gir oss en lønn å leve av ved sykdom, arbeidsledighet og som pensjonister.

Men fortsatt er det mye som kan og bør bli bedre. Noen får ikke det tilbudet de trenger. Andre faller utenfor på forskjellige måter. Det er mye ugjort. Ved å løse de viktigste oppgavene sammen, oppnår vi mer enn om vi søker å løse dem hver for oss.

Velferdssamfunnet er et spleiselag. Arbeiderpartiet vil ha et skatte- og avgiftssystem som gir stabile inntekter til fellesskapet, fremmer sysselsetting, rettferdig fordeling og et bedre miljø, og som bidrar til å opprettholde arbeidsplasser og bosetting i distriktene. Vi må ha et

skattenivå som gjør det mulig å finansiere gode velferdstjenester, samtidig som det oppfattes som rimelig og rettferdig.

For Arbeiderpartiet er det viktig at de store oljeinntektene fordeles rettferdig mellom og gjennom flere generasjoner. At reformer og nye tiltak skal gjennomføres innenfor ansvarlige økonomiske rammer i de årlige budsjetter.

Arbeiderpartiet vil:

- ha et inntektspolitisk samarbeid og en økonomisk politikk som sikrer arbeid til alle.
- holde de samlede skattene og avgiftene på samme nivå som i dag.
- følge handlingsregelen for en forsvarlig bruk av oljepenger.
- styrke arbeidet for å hindre svart økonomi og skatteunndragelser både nasjonalt og internasjonalt.

Trygg oppvekst - god skole

Norge skal være et godt land å vokse opp i. Da må vi sette barna først. Alle barn fortjener en bra start i livet, og oppveksten er særlig viktig for å forebygge vanskeligheter senere. Vi må sikre at alle som bistår utsatte barn og unge samarbeider godt på tvers av kontorer og forvaltningsnivåer slik at det blir én dør inn.

Barnehagen er et godt pedagogisk tilbud som skal utvikle barnas naturlige nysgjerrighet og lærelyst. I barnehagen lærer barna språk og samhandling med andre barn. Alle som ønsker det, skal få en barnehageplass av god kvalitet til en rimelig pris. Når målet om full barnehagedekning er nådd, er neste skritt å gjennomføre et kvalitetsløft i barnehagene.

Arbeiderpartiet har store ambisjoner på vegne av fellesskolen og alle elevene som går der. Vi vil ha en inkluderende skole. Alle barn, uavhengig av bakgrunn og funksjonsnivå, skal sikres like muligheter til en god og gratis utdanning. Alle trenger å kunne lese, skrive og regne. Her lykkes vi ikke godt nok i dag. I tillegg til å sikre at elevene tilegner seg grunnleggende kunnskaper og ferdigheter, må skolen legge til rette for at elevene får utviklet sine talenter og opplever mestring. Der som man oppdager at en elev sliter med å lære det de trenger må det settes inn tiltak med en gang. En større del av ressursene og den spesialpedagogiske kompetansen må settes inn i tiltak i klasserommet.

Læreren er den viktigste ressursen for elevenes læring. Arbeiderpartiet mener derfor at det er avgjørende at skolen sikres flere og bedre lærere. Lærerne må styrkes som fagpersoner. Lærerutdanningen må styrkes, og vi vil innføre en rett og plikt til å holde seg faglig oppdatert. Vi vil avbyråkratisere lærerrollen, slik at læreren får mer tid til å undervise, og trekke flere yrkesgrupper inn i skolen slik at læreren får mer tid til å undervise

I dag er det for mange elever som ikke fullfører det utdanningsløpet de har begynt på i videregående opplæring. Der noen står i fare for å falle fra, må innsatsen og oppfølgingen styrkes.

Arbeiderpartiet vil:

- holde maksimalprisen for barnehager på et lavt nivå.
- ha en opptrappingsplan for styrking av barnevernet i kommunene gjennom kompetanseheving og å øke antall ansatte.
- at alle barnevernsbarn som ønsker det skal få ettervern.
- utvide foreldrepermisjonen til 48 uker med 100% lønn, og at 14 av disse ukene forbeholdes far.
- at alle elever skal ha sin primære tilhørighet til én fast klasse eller basisgruppe
- utvide timetallet til 28 skoletimer i uka på barnetrinnet og videreutvikle heldagsskolen med fokus på grunnleggende ferdigheter og leksehjelp. Vi vil ha én time gratis SFO med fysisk aktivitet hver dag i de fire første årene.
- utvikle nasjonalt rammeverk som sikrer økt lærertetthet i skolen.
- gjennomføre tiltak som bidrar til å heve lærernes status og kompetanse
- gi spesialundervisning og oppfølging så tidlig som mulig i skoleløpet. Der en elev ligger under kritisk grense i grunnleggende ferdigheter, skal det umiddelbart iverksettes særskilt oppfølging.
- øke antallet læreplasser både i offentlig og privat sektor, blant annet gjennom å lovfeste retten til læreplass.
- redusere frafall fra videregående opplæring blant annet ved å doble rådgivingstilbudet og gi flere tilbud der hele eller deler av videregående opplæring foregår i arbeidslivet.

Arbeid til alle

Arbeid til alle er jobb nr. 1 for Arbeiderpartiet. I den internasjonale økonomiske krisen vi er inne i, er vår viktigste jobb å holde arbeidsledigheten lav. Vi må skape for å kunne dele. Vi vil føre en økonomisk politikk som sikrer næringslivets konkurranseevne, slik at vi kan opprettholde verdiskaping også på lang sikt. Den må sammen med næringspolitikk, distriktpolitikk og arbeids- og velferdspolitikke bidra til at alle har en jobb å gå til.

Norge har en åpen økonomi. Stadig større deler av næringslivet møter økende internasjonal konkurranse. Norsk næringsliv skal ikke møte denne konkurransen med lavere lønn og press på arbeidstakernes rettigheter, men ved å satse på kunnskap og kompetanse. Vi ønsker en helhetlig innovasjonspolitikke som sikrer nyskapende, kunnskapsbasert og miljøvennlig næringsliv. Vi vil derfor styrke næringspolitiske virkemidler som stimulerer til omstilling og innovasjon. Norge skal være ledende innenfor de områdene vi har fortrinn. Det krever en aktiv næringspolitikk der staten engasjerer seg.

For oss er det avgjørende at vi fortsatt skal eie de viktigste naturressursene i fellesskap. Staten skal være en stor eier i norsk næringsliv for å bidra til å sikre at viktige bedrifter og kompetanse beholdes og videreutvikles i Norge. Som eier skal staten være aktiv, langsiktig, profesjonell og forutsigbar. Selskaper som har staten som eier skal være ledende i arbeidet med samfunnsansvar både i Norge og utlandet.

God omstillingsevne er et konkurransefortrinn for Norge totalt og for næringslivet, og de offentlige rammebetingelsene må tilpasses bedriftenes behov. For Arbeiderpartiet er det viktig å skape en kultur for entreprenørskap i hele landet.

Vi vil styrke arbeidstakernes rettigheter og gjøre arbeidslivet fritt for useriøsitet og sosial dumping. Alle skal

kunne leve av sitt arbeid og ha en anstendig lønn.

Arbeidslivet skal ha plass til alle. Vi vil gjøre det lettere å komme inn i arbeidslivet og gjøre det vanskeligere å støtte folk ut. Vi vil forebygge sykefravær og gjøre det lettere for mennesker med nedsatt funksjonsevne eller redusert arbeidsevne å komme inn i arbeidslivet. Vi vil oppmuntre til mangfold, og bekjempe all diskriminering i arbeidslivet.

Arbeiderpartiet vil:

- satse videre på de områdene der vi har spesielle forutsetninger for å være gode, som energi og miljø, reiseliv, marin- og maritim sektor.
- si nei til salg av StatoilHydro og til delprivatisering eller salg av Statkraft og Statnett.
- at den norske petroleumsvirksomheten skal baseres på det til enhver tid beste av kunnskaper, erfaringer og teknologi, og på verdens strengeste miljøkrav.
- forenkle næringslivets krav til rapportering.
- opprettholde arbeidstakernes rettigheter i sykelønnsordningen.
- ha et høyt nivå på arbeidsmarkedstiltak.
- satse på særskilt oppfølging av utsatte grupper på arbeidsmarkedet
- arbeide for at flere kvinner etablerer og videreutvikler bedrifter.
- øke utvikling og bruk av norsk miljøteknologi.
- videreutvikle verdiskapingsprogrammene for mat, trevirke, reindrift og bioenergi.
- sikre en bærekraftig forvaltning av de marine ressursene.

Klima og miljø

Norge skal være i front i kampen mot klimaendringene. En ny internasjonal klimaavtale er den viktigste forutsetningen for å løse dem. Vi trenger en sterk internasjonal avtale som omfatter flest mulig land og som bidrar til rettferdig fordeling av utslippsreduksjonene. De landene som har det største historiske ansvaret for klimaproblemet må ta hoveddelen av ansvaret. Vi må få gjennomført store kutt raskt, samtidig som vi må utvikle ny og klimavennlig teknologi som kan gi utslippsreduksjoner på lengre sikt.

Våre klimamålsettinger skal nås både gjennom utslippsreduksjoner i andre land og gjennom reduksjoner i utslipp her hjemme. Norge kan spille en betydelig rolle særlig på fire viktige områder. Vi kan gi viktige bidrag når det gjelder håndtering av CO2. Vi kan også spille en betydelig rolle i arbeidet med å bevare regnskog. Vi er en stormakt innenfor skipsfart og kan redusere klimautslipp herfra. Og vi kan bidra til overvåking og forskning på klimaendringer i polare områder. Vi skal ta vårt ansvar på alle disse områdene.

Vi vil forvalte naturen på en måte som sikrer både nålevende og framtidige generasjoner tilgang til norsk natur og friluftsopplevelser. Arbeiderpartiet vil styrke allemannsretten og sikre alle tilgang til rekreasjonsarealer - særlig i pressområder. Vi vil gjøre det enkelt å være klima- og miljøvennlig i hverdagen

Arbeiderpartiet vil:

- være en pådriver for en ny internasjonalt forpliktende klimaavtale.
- styrke våre klimamålsettinger ytterligere dersom dette kan bidra til en ny og bedre internasjonal klimaavtale.
- øke satsingen på nye fornybare energikilder og styrke forskningsinnsatsen på ny fornybar energi, herunder offshore vindkraft.
- ha en betydelig økning av bevilgningene til fornybare energikilder.
- at det offentlige kjøper flere arealer til friområder, og at kommunene får juridisk hjelp til å håndtere konflikter om allmennhetens tilgang.

Levende lokalsamfunn

Verdiskaping skjer over hele Norge, og by og land er gjensidig avhengige av hverandre. Arbeiderpartiet vil derfor legge til rette for likeverdige levekår over hele landet. Vi vil vektlegge de enkelte regioners særlige fortrinn, utvikle robuste bolig-, arbeids- og serviceområder og legge til rette for velfungerende regionale sentra i alle deler av landet.

Distriktpolitikken skal trygge arbeidsplasser og bidra til nyskaping og utvikling. De største byene har en helt spesiell rolle i regionene, fordi de fungerer som drivkraft i blant annet utdanning, verdiskaping, utvikling, kultursatsing, internasjonalisering og innovasjon.

Veier, jernbane, sjøtransport og luftfart binder landet sammen. Arbeiderpartiet mener tiden har kommet for et samferdselsløft. Vi trenger sterkere satsing både på vei, jernbane og sjøvei for å sikre framkommelighet, sikkerhet og miljø. Et slikt løft må innebære betydelig mer penger til samferdsel, og at utbygging av større samferdselsprosjekter skal skje mer rasjonelt og sammenhengende.

Arbeiderpartiet har ulike prioriteringer i samferdselspolitikken for ulike deler av landet. I storbyområdene er kollektivtransporten en viktig del av løsningen på transportutfordringene. Utenfor storbyene vil bilen fortsatt være det dominerende transportmiddelet, og veinettet må ha en høy standard. Det er viktig med et effektivt og sikkert stamveinett med pålitelighet for næringslivets transporter.

Arbeiderpartiet vil:

- gjennomføre et løft for transport og kommunikasjon gjennom å øke satsingen på vei, jernbane, kollektivtrafikk og havner og farleder.
- prioritere vedlikehold og trafiksikkerhet vesentlig høyere innenfor bevilgningene til vei og bane.
- fortsette å legge om bilavgifter slik at det lønner seg å ha bil som forurensar lite.
- satse på sammenhengende sykkelveinett i byområder.
- bidra til omstilling i lokalsamfunn med særskilte utfordringer.

Et tryggere samfunn

Kriminalitet skaper utrygghet. Arbeiderpartiet vil bekjempe og forebygge kriminalitet. Forbrytelser skal oppklares raskt og lovbrøttere straffes og rehabiliteres. Ofre for alvorlig kriminalitet og pårørende må ivaretas. Tryggheten i samfunnet skal være et offentlig ansvar. Da må vi forebygge bedre, oppklare mer og reagere mer effektivt.

Vi vil ha et synlig og operativt politi. Innbyggerne skal sikres service med god politibemanning og beredskap over hele landet. Politiet skal være effektivt, profesjonelt og serviceinnstilt i møte med publikum. Det skal ha tid og ressurser til forebyggende arbeid. Skal vi få til dette, må det utdannes flere politifolk.

Kriminalitet skal ikke lønne seg. Arbeiderpartiet ønsker å styrke arbeidet for å avdekke svart økonomi. Arbeiderpartiet vil føre en kriminalpolitikk som er tøff mot gjengangere og organiserte kriminelle, og som har gode og effektive rehabiliteringstilbud for dem som ønsker seg tilbake til samfunnet. Tiltak for førstegangssovere er særlig viktig. Mange innsatte sliter med psykisk eller fysisk sykdom, eller er rusavhengige. Dette ønsker vi å redusere ved å bedre helsetilbudene og legge til rette for kombinasjon av behandling og straff. God oppfølging etter løslatelsen er avgjørende for å hindre tilbakefall.

Daglig utsettes mange barn for vold og overgrep i Norge. Arbeiderpartiet vil prioritere bekjempelse av vold som rammer kvinner, barn og eldre. Volden som utøves i hjemmene er et offentlig ansvar og et alvorlig og omfattende kriminalitetsproblem. Vi må bli bedre til å oppdage, anmelde, oppklare og domfelle denne typen kriminalitet, samt sørge for et bedre hjelpe- og behandlingstilbud.

Arbeiderpartiet vil:

- øke ressursene til politiet, styrke nærpoltiet, bygge flere politiposter og ha tjenestesteder og lensmannskontor over hele landet.
- at saker skal behandles raskere i rettssystemet.
- få opp straffnivået for grov vold, sedelighetsforbrytelser, voldtekt og drap.
- gi bedre oppfølging til ofre for alvorlig kriminalitet
- bekjempe tvangsekteskap.
- øke innsatsen mot den organiserte kriminaliteten, særlig må gjengprosjektet styrkes og utvides til å omfatte alle aktuelle gjengmiljøer.
- intensivere kampen mot svart arbeid, svart økonomi, organisert kriminalitet.

Alle skal med

Arbeiderpartiet vil at alle skal med. Alle skal ha de samme rettigheter, plikter og muligheter uavhengig av etnisk bakgrunn, kjønn, funksjonsevne, religion eller seksuell legning. Derfor må vi bygge ned barrierene for deltakelse.

Det betyr at vi må bidra til økt aksept for at folk kan være ulike. For å få alle med må vi bygge ned barrierene for deltakelse. Utforming av produkter, byggverk og uteområder bør være slik at de kan brukes av alle mennesker, så langt det er mulig uten spesielle tilpasninger eller hjelpemidler. Samfunnet må være universelt utformet, slik at den er tilgjengelig for alle og i alle faser av livet

Kvinner og menn skal ha de samme mulighetene. Likestillingen mellom kjønnene har kommet langt i Norge, men det er fortsatt store utfordringer. Vi ønsker reell likestilling, der menn og kvinner har samme faktiske muligheter. Da må kvinnene ta og få mer makt i næringsliv, arbeidsliv og i politikken, mens menn må ta og få mer ansvar for omsorgsoppgaver i hjemmet. Vi må omfordele makt i favør av kvinner og vi må omfordele omsorg i favør av menn.

Vi vil motarbeide diskriminering, fordommer og rasisme for å gi alle det beste grunnlaget for å delta i samfunnet. Arbeiderpartiet vil motarbeide et klassesdelt samfunn basert på etnisitet, og føre en politikk som sikrer innvandrere og etterkommere av disse de samme muligheter som andre. For oss er det viktig at alle som bor permanent i Norge lærer seg norsk.

Lesbiske og homofile skal sikres reelt de samme rettigheter og muligheter som heterofile. Arbeiderpartiet vil arbeide for å utjevne forskjeller i levekår og livskvalitet mellom lesbiske/homofile og majoritetsbefolkningen.

Arbeiderpartiet vil utjevne økonomiske og sosiale forskjeller og bekjempe fattigdom. Arbeid til alle og gratis eller rimelige velferdstjenester, er sammen med det sosiale sikkerhetsnettet avgjørende for å lykkes. Vi vet at noen helt eller delvis står utenfor arbeidslivet i kortere eller lengre perioder. NAV er etablert som en felles arbeids- og velferdsetat for å hindre at folk som trenger hjelp blir kasteballer i det offentlige hjelpeapparatet. Nå må vi ta et krafttak for å redusere køene og forbedre servicenivået. Uansett livssituasjon har alle krav på en verdig og god behandling fra det offentlige.

Arbeiderpartiet vil:

- bevisstgjøre arbeidsgivere både i offentlig og privat sektor på en inkluderende rekrutteringspolitikk.
- at regjeringen og organisasjonene i arbeidslivet samarbeider om konkrete mål og strategier for likelønn mellom kjønnene og med lavlønnsprofil.
- at innvandrere informeres om rettigheter og plikter i norsk arbeidsliv og velferdssystem.
- fjerne barrierer og sørge for universell utforming og tilgjengelighet for alle til å delta i samfunnet.
- at hjelpemiddelsentralenes tilbud skal være tilgjengelig over hele landet.
- øke kompetansen i NAVs førstelinje.

Bedre velferd

Alle – uansett hvor sterke vi er – kommer en eller annen gang til det punktet hvor vi trenger hjelp. Vi får barn. Vi blir syke. Vi blir gamle. Da skal samfunnet stille opp. Et sterkt fellesskap gir det enkelte mennesket mer frihet, fordi det skaper trygghet når vi trenger det. Vi vil ha gode velferdsordninger som skal sette folk i stand til å klare seg selv, og gi dem som ikke klarer seg på egen hånd omsorg og bistand. Vi vil forandre, fornye og forbedre velferdstjenestene slik at de har god kvalitet, er tilgjengelige, virker rettferdige og bruker ressursene effektivt.

Arbeiderpartiet vil ha et sterkt offentlig helsevesen som ligger i front i den medisinske og teknologiske utviklingen, med tilbud for alle, uansett bosted, inntekt, kjønn, etnisitet og språk eller alder. Vi må organisere helsevesenet best mulig, slik at de ulike aktørene handler godt sammen. Da må vi styrke den kommunale helsetjenesten og fjerne det som hindrer samarbeid, og utvikle systemer som gjør at det lønner seg å samhandle. Vi trenger også mer forebygging og sterkere satsning på rehabilitering og habilitering.

Pleie- og omsorgstrengende må få hjelp fra det offentlige tilpasset de utfordringene de har. Arbeiderpartiet vil ha flere ansatte i pleie- og omsorgssektoren med høyere grad av fagkompetanse. Tverrfaglige team bør finnes. Vi vil fjerne køer i omsorgen, og vi vil forhindre at omsorgstrengende blir kasteballer i det offentlige hjelpeapparatet.

Rusmisbruk er et alvorlig samfunnsproblem. Rusmiddepolitikken må favne bredt, gjennom forebygging og tidlig oppdagelse og iverksetting av tiltak, til behandling og rehabilitering. Det er mangel på behandlingsplasser og for lange ventetider for mange. Kvaliteten i tilbudet er på mange områder for dårlig. Alle ledd i rusomsorgen må styrkes. Arbeiderpartiet vil bygge opp en framtidrettet rustjeneste. Vi trenger en flerårig satsing.

Rusavhengige skal få bedre sammenheng i oppfølging, rehabilitering og behandling. Tjenestene skal ha god kvalitet.

Arbeiderpartiet vil at tannhelsefeltet skal bli en del av det offentliges ansvar på lik linje med det øvrige helsevesen. Da må det offentlige gradvis ta et større ansvar. Vi vil satse på motivering og forebygging, nye rettigheter og skjermingsordninger for dem som trenger det mest.

Arbeiderpartiet vil:

- sikre et sykehustilbud med nærhet til akuttfunksjoner og fødetilbud.
- at sykehusene i det vesentlige skal være eid og drevet av det offentlige.
- holde egenandeler i helsevesenet på et lavt nivå.
- bygge eller gi tilsagn om bygging av minst 12.000 sykehjemsplasser eller heldøgns omsorgsplasser innen 2015.
- sørge for en god og faglig sterk legetjeneste i omsorgsboliger og sykehjem.
- at skolehelsetjenesten må bli et tilgjengelig tilbud for alle elever
- forbedre det kommunale tilbudet for psykisk syke, og gjennomgå tilbudet til de sykeste av disse.
- innføre en rett til inntil 10 dager permisjon pr. år for omsorgsansvar for nære pårørende.
- trappe opp tilbudet og kapasiteten innenfor alle deler av rusomsorgen.
- at ventetiden for behandling av rusavhengighet skal reduseres.
- at de som ber om hjelp for sin rusavhengighet skal få oppfølging fra første dag.
- at det settes tak for hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling, slik at alle får råd til å ivareta sin tannhelse på en god måte.

Frivillighet og kultur

Frivillig arbeid utvikler samfunnet. Nesten alle er innom frivillig arbeid på en eller annen måte i løpet av livet. Idrett, sang og musikk, speiding, miljøgrupper, teater, tros- og livssynsarbeid og andre tilbud i regi av frivillige organisasjoner, gir barn og unge en mulighet til å øke sin livskvalitet gjennom meningsfulle aktiviteter. Arbeiderpartiet vil gjennomføre et nytt stort løft for frivilligheten.

Idretten er Norges største folkebevegelse. Arbeiderpartiet vil gi alle mennesker muligheter til å utøve idrett ut fra sine egne ønsker og behov. Vi vil ha gode vilkår for idretten på alle plan, og særlig styrke barne- og ungdomsidretten.

Arbeiderpartiet vil fortsette gjennomføringen av Kulturløftet. Vi vil øke bevilgningene til kunst- og kulturformål. Det er et mål at de statlige bevilgningene skal utgjøre om lag 1 prosent av statsbudsjettet innen 200-årsjubileet for Grunnloven i 2014.

Vi vil sikre et levende kulturtilbud og kulturliv over hele landet. Ikke minst er det viktig å styrke satsingen i de

fylkene som ikke har store kulturinstitusjoner, og dermed får en mindre del av den statlige kultursatsingen. Også kunstformer som teater, opera, dans, film og ulike musikkjangre, skal ha gode kår i hele Norge.

Arbeiderpartiet vil:

- gjennomføre et frivillighetsløft, og øke rammen til frivillig arbeid med 1 milliard kroner til en momskompensasjon.
- øke utbyggingstakten av flerbruksanlegg, ballbinger og nærmiljøanlegg.
- gi tilbud om plass i kulturskole til alle barn som ønsker det.
- styrke det lokale kulturtilbudet ved å legge til rette for lokale kulturhus og styrke barne- og ungdomsorganisasjonene gjennom frifond.
- at det offentlige legger til rette for og bidrar økonomisk til et mangfold av religions- og livssynsutøvelse i Norge.
- videreutvikle den kulturelle spaserstokken til også å gjelde friske og opplagte seniorer

Norge i verden

Mange av verdens problemer deles av oss alle. Ikke noe land kan løse disse problemene alene. Til grunn for vårt internasjonale arbeid ligger to viktige prinsipper: Det første er solidaritet – å stå sammen og å stå andre bi i kamp for frigjøring, menneskeverd og utvikling. Det andre er støtte til overnasjonale organer, samarbeid og et internasjonalt rettsamfunn. Oppgavene verdenssamfunnet står overfor sprenger nasjonale grenser og må møtes ved internasjonalt samarbeid.

Vi må se sammenhengene i utenrikspolitikken – mellom rettferdig fordeling, handelspolitikk, energipolitikk, miljøpolitikk, sikkerhetspolitikk, næringspolitikk og fredssengasjement. Vi skal ha en viktig rolle som internasjonalt brobygger, og vil utvikle vårt arbeid for bistand, konfliktløsning og dialog. Vi skal bruke våre muligheter til å gjøre en forskjell.

Mennesker som har behov for beskyttelse ved at de er tvunget til å forlate sitt eget land, skal få beskyttelse i Norge. Arbeiderpartiet mener at innvandring til Norge er grunnleggende positivt, og beriker oss både økonomisk og kulturelt. Samtidig kan ikke Norge ta imot alle som ønsker å komme hit. Internasjonalt samarbeid, byrdefordeling og bistand til land i konflikt er derfor viktig. Arbeiderpartiet vil ha en balansert og kontrollert innvandring, og står for en human, rettferdig og konsekvent flyktning- og asylpolitikk.

Arbeiderpartiet ser nordområdene som Norges viktigste strategiske satsingsområde i utenrikspolitikken. Vi

vil styrke samarbeidet i nord med Russland og med våre nordiske naboer. Vi vil arbeide for lettere grensepassering, større muligheter for arbeidsinnvandring og en økonomisk og industriell samarbeidssone i nord. Regional involvering, folkelig deltakelse og samarbeid over landegrensene i nord skal være en viktig del av nordområdesatsingen.

Arbeiderpartiet vil:

- at Norge skal være ledende i aktive bidrag til kampen for demokrati, bedre fordelingspolitikk og menneskerettigheter.
- at Norge bidrar til flernasjonale fredsstøttende operasjoner i regi av FN, NATO og EU, og fremmer arbeidet for mer helhetlige og integrerte fredsoperasjoner.
- bidra aktivt gjennom Verdens Handelsorganisasjon for å utvikle internasjonale regler som sikrer en rettferdig handel.
- at norsk bistand skal være minst 1 prosent av brutto nasjonalinntekt
- bidra til at alle barn blir vaksinerte og får et grunnleggende helsetilbud.
- støtte menneskerettighetsforsvarere i land der grunnleggende rettigheter krenkes.
- føre en aktiv europapolitikk som, uavhengig av norsk medlemskap i EU, tar vare på viktige målsettinger for Europas utvikling og for Norge.
- at Norge skal ligge fremst i utvikling av kunnskap om miljø, ressurser og næringsutvikling i nordområdene.

